

Entä jos Suomi olisi jäänyt osaksi Ruotsia?

Jossittelu ei kuulu historiantutkimukseen, jos ihmisten tekoja tuomitaan toteutumattoman historian perusteella. Vaihtoehtojen pohdinta on kuitenkin mielenkiintoista, ja se auttaa hahmottamaan myös niitä aikalaisten suunnitelmia, jotka eivät toteutuneet.

Entä jos Napoleon ja Aleksanteri eivät olisi sopineet Suomen kohtalosta, eikä Suomen sota olisi koskaan syttynyt? Elämä Suomessa olisi jatkunut entiseen tapaan, ja olisi pidetty itsestään selvänä asiana, että Suomi on osa Ruotsia. Yhtä selvää olisi ollut, että maan kuningas on Tukholmassa, suomalaiset ovat osa Ruotsin politiikkaa ja kirjakielenä on ruotsi. Nykypäivän näkökulmasta havaitaan, että juuri nämä asiat muuttuivat 1800-luvulla, kun Suomi liitettiin Venäjään: syntyi Suomen valtio, joka sai omat valtiopäivät, omat virastot, oman rahan ja oman virallisen kielen.

Suomessa onkin ajateltu, että ilman Venäjän vallan aikaa ei olisi myöskään suomalaisuutta ja sitä Suomea, joka itsenäistyi vuonna 1917. Tämä on todennäköistä, vaikka monissa Euroopan maissa syntyikin samanlaisia kansallisia liikkeitä kuin Suomessa ja kansankieli ja kansankulttuuri nousivat kaikkialla esiin uutena aatteena, nationalismina. Mutta olisivatko suomalaiset vaatineet autonomiaa Ruotsilta? Tämä on epätodennäköistä, sillä suomalaisuusliike olisi luultavasti jäänyt heikoksi, sillä se ei olisi saanut eliitin tukea. Jokaisen elämässään eteenpäin pyrkivän etu oli nimittäin tuolloin tulla ”ruotsalaiseksi”. 1860-luvulle asti Suomi oli selvästi ruotsalaistumassa.

1800-luvun alun Suomi oli taloudellisessa mielessä Ruotsin takamaa, raaka-aineiden tuottaja. Ilman valtion tukea ja Venäjän markkinoita Suomen teollistuminen olisi ollut hitaampaa. Suomen talous olisi ollut sidottu Ruotsin markkinoihin, ja Suomea olisi rakennettu ruotsalaisella rahalla.

Ruotsin itäraja kulki vuoteen 1809 asti Kymijoen kohdalla. Ilman Haminan rauhaa Viipurin lääni ja Karjalan kannas olisivat jääneet osaksi Venäjää. Ruotsin ja Venäjän välissä oleva laaja suomalainen asutus olisi voinut olla alku yhteistyölle ja kaupalle tai vaihtoehtoisesti jatkuva poliittinen rajaongelma. Ruotsin valtiossa olisimme voineet tulla onnekkaita ruotsalaisiksi tai jäädä suuren valtion onnettomaksi syrjäseuduksi.

Nykypäivän Ruotsissa kruununperijä, prinsessa Victoria, saa ottaa puolisoikseen kuntosaliryttijä Daniel Westlingin. Daniel sai arvonimen Länsi-Götanmaan herttua. Tasavaltalaiset suomalaiset saivat tyytyä lehtien pariskunnasta kertomiin satumaisiin tarinoihin.

Pohdi dokumenttien pohjalta, miten Suomen olisi käynyt, jos se olisi jäänyt Ruotsin osaksi.

”Venäjään liitettynä alkoi hallinnollisesti autonominen Suomi hitaasti mutta varmasti kehittyä omaan suuntaansa (– –). Yhdessä kansallisuusaatteen kanssa (– –) se johti siihen, että enemmistö suomalaisista hahmotti maansa 1900-luvun alussa erilliseksi kansaksi ja valtioksi. Tätä kehitystä edisti autonominen yhteiskuntakoneisto ja suuressa määrin myös suomen kielen kehittyminen viralliseksi ja valtiota kannattelevaksi kieleksi. (– –)

Lähes 85 prosenttia (Ruotsin) valtakunnan itäosan asukkaista oli suomenkielisiä. (– –) Nämä 700 000 suomenkielistä kansalaista muodostivat kuitenkin vain runsaan viidenneksen valtakunnan 3,2 miljoonasta asukkaasta (– –) vähitellen olisi ollut vaikeata puolustaa suomen kielen asemaa. Ruotsi ei ollut vain vallanpitäjien vaan myös kansan enemmistön kieli valtakunnan ydinalueilla, mikä käytännössä merkitsi, että sosiaalisen nousu vaati kielen vaihtamista suomesta ruotsiksi.

Olisiko suomalaisuusliike jakamattomassa Ruotsin valtakunnassa saanut samanlaista kansan kannatusta ja poliittista tukea kuin autonomisessa Suomen suuriruhtinaskunnassa? Ruotsi oli yksi 1800-luvun tehokkaimmista ja yhtenäisimmistä valtioista, joka sekä aatteellisista että sotilaallisista syistä halusi pitää rivinsä järjestyksessä. Niskoitteleva suomalaisuusliike olisi voitu leimata separatistiseksi tai suorastaan maanpetolliseksi (– –). Keskeinen syy siihen, miksi Suomen viranomaiset Pietarin vallanpitäjien tuella alkoivat edistää suomen kieltä, oli vähentää siteitä muinaiseen emämaahan. (– –) Ruotsin yhteydessä suomen kieli olisi vähitellen syrjäytynyt (– –). Kansakunnan onnekkaan synnyn kautta Suomi säilytti läntisen kulttuuriperintönsä ja samalla muuttui askel askeleelta poliittiseksi toimijaksi ja tietoiseksi valtioksi.”

Henrik Meinander, Kekkografi och andra historiska spånor. 2008.

”Usein esitetään, että Suomi ei olisi koskaan itsenäistynyt, jos se olisi jäänyt Ruotsin yhteyteen (– –). Minusta on selvää, että Ruotsi ei olisi kyennyt estämään Suomen kielen nousua. (– –) Ratkaiseva tekijä on 1800-luvun alussa Euroopassa herännyt kansallisromanttinen liike (– –) ajan suuret aatteet olisivat luoneet ja vahvistaneet suomalaista kansallistunnetta (– –). Suomi itsenäistyi suurvalta Venäjältä. Miten se ei olisi itsenäistynyt Ruotsista? (– –)

Voidaan esittää, että Ruotsin yhteydessä suomi olisi säilynyt valtakunnassa suhteellisen pienenä vähemmistökielenä. Kokonaisuuden näkökulmasta on näin, mutta suomen kielen puhujat olisivat olleet ylivoimainen enemmistö Suomen alueella (– –). Venäjän keisarikunta ryhtyi venäläistämään suomalaista yhteiskuntaa, ja maahan yritettiin istuttaa väkisin venäjän kieltä. Tämäkään ei onnistunut nujertamaan nousevaa suomen kieltä (– –). Norja itsenäistyi Ruotsista vuonna 1905 kansanäänestyksellä. Norja oli ollut monta sataa vuotta Ruotsin ja Tanskan osana ja kyennyt säilyttämään oman kansakunnan ominaispiirteet. Aivan samalla tavalla suomalaiset ovat omaleimainen kansa riippumatta siitä, millaisin hallinnollisin järjestelyin meitä kulloinkin hallitaan.

Kun siis näemme suomalaisuuden perustuvan kieleen ja omaan historiaan rakentuvaan omaan arvomaailmaan, ei valtiollisen itsenäisyyden ja Euroopan unionin jäsenyyden välillä ole ristiriitaa. Tärkeintä on yksilöiden ja kansojen vapaus kehittää omaa kieltä ja kulttuuria.”

Martti Häikiö, Suomen ja Ruotsin kohtalonyhteys. 2008.

”Ruotsin osana olisi vältytty slaavilaisvaikutteisen autoritäärisen katsomuksen omaksumiselta, joka heijastuu edelleenkin esimerkiksi keskustelusta tasavallan presidentin asemasta ja ylipäänsä eräänlaisesta suomalaistyyppisestä johtajakaipuusta.”

Olavi K. Fält, Helsingin Sanomat 19.10.2008